

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจตัดสินใจของผู้ร่วมชน

อิทธิพลที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ร่วมชนในสังคมที่มีลัทธิ เป็นผู้นำ เป็นปัญหาที่น่าสนใจในแง่ที่ว่า มีเงื่อนไขอะไรบ้างในกระบวนการสื่อสารการ เมืองที่ผลักดันต่ออิทธิพลดังกล่าว ซึ่งส่งผลต่อผู้นำร่วมชนในการผลักดันการปฏิบัติงานหรือแม้แต่อิทธิพลของผู้นำ เองในรูปแบบที่ต่างกัน อิทธิพลดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบเก่า ๆ หรือเป็นอิทธิพลที่มีลักษณะที่ทันสมัยมากขึ้นตามสถานการณ์ ปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการยอมรับอิทธิพลที่แตกต่างกันย่อมจะส่งผลต่อโครงสร้างและหน้าที่ของสังคมไม่ว่าด้านความคิด ทศนคติ และพฤติกรรมด้วย ดังนั้นความเข้าใจปัจจัยพื้นฐานของอิทธิพลดังกล่าว จึงเป็นประโยชน์ต่อความ เข้าใจถึงโครงสร้างและหน้าที่ของสังคมที่ซับซ้อนมากขึ้น

แบบแผนและความเข้มแข็งของอิทธิพลที่มีต่อผู้นำร่วมชน ในที่นี้จะเรียงตามลำดับโดยอาศัยประเภทของสื่อเป็นเกณฑ์ ดังนี้

1. อิทธิพลที่มีต่อผู้นำร่วมชน โดยมีลักษณะเป็นสื่อบุคคลซึ่งเป็นสื่อประเภทบุคคล อันประกอบด้วยครอบครัวของผู้ร่วมชน กำนัน และเจ้าหน้าที่จากทางอำเภอ(ข้าราชการ) เป็นต้น ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นอิทธิพลในรูปแบบที่ปรากฏในสังคมโดยพื้นฐาน และยังคงมีอิทธิพลยิ่งต่อสมาชิกชุมชนแม้กระทั่งในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าลักษณะแบบศักดินานิยม หรือระบบอุปถัมภ์มีรากฐานจากสื่อประเภทบุคคลดังกล่าว

2. อิทธิพลที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ร่วมชน ที่มีลักษณะสอดคล้องกับการพัฒนาในการไปรู้ความทันสมัยทั้งนี้เนื่องจากการแพร่หลายของระบบความคิดทางการ เมืองแบบตะวันตก ที่เน้นความสำคัญของคนส่วนใหญ่ หรือบุคคลที่เป็นตัวแทนของชุมชนซึ่งก็คือวัฒนธรรมการเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยเป็นแนวความคิดใหม่ที่ถูกนำมาเป็นอุดมการณ์ของชาติในปัจจุบัน การนำแนวความคิดนี้เข้ามาย่อมกระทบกระเทือนต่อแนวความคิดแบบศักดินานิยมหรือระบบอุปถัมภ์พื้นฐานดังในอิทธิพลแรก อิทธิพลที่ทันสมัยกว่านี้จึงกล่าวได้ว่าสื่อประชาธิปไตยประเภทบุคคล อันได้แก่ชาวบ้าน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จึงเป็นพัฒนาการอีกขั้นหนึ่งของสื่อบุคคลแบบใหม่ของสังคมไทย หลัง พ.ศ. 2475 สมฤทธิ์ผลในด้านการยอมรับและปัจจัยของอิทธิพลดังกล่าว จึงเป็นสิ่งหนึ่งที่จะศึกษาในบทนี้

3. อิทธิพลต่อการตัดสินใจฉวยโอกาสการลู่ต้ายเป็นอิทธิพลที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากตัวบุคคล หากเกิดขึ้นจากการอาศัยภาวะการณ์และเหตุผลที่มีอยู่ในตัวบุคคล อิทธิพลดังกล่าวจึงมีลักษณะความเป็นภววิสัยอันเนื่องมาจากลักษณะบุคคลากรฐานลดลง อาจกล่าวได้ว่า อิทธิพลในประการลู่ต้ายนี้เป็นพัฒนาการแห่งความทันสมัยที่คาดหวังสำหรับเป้าหมายของสังคมที่ไปสู่ลักษณะดังกล่าว อิทธิพลที่เกิดขึ้นจากเหตุผลนิยมหรือภาวะการณ์นิยมในที่นี้ ได้แก่ อิทธิพลอันเนื่องมาจากการได้รับข่าวสารประกอบการวินิจฉัยมากขึ้น การมีเวลาไตร่ตรอง และใคร่ครวญในปัญหานั้นนานขึ้น และการมีทางเลือกอื่นที่เหมาะสมกว่าในการไปสู่เป้าหมายของการตัดสินใจนั้น ๆ

อิทธิพลดังที่ได้กล่าวข้างต้นมีลักษณะเรียงลำดับเพื่อนำไปสู่ความทันสมัย (modernization) อันจะเป็นมาตรฐานวัดให้กับชุมชนไทยที่มีลัทธิเป็นผู้นำว่าอยู่ในระดับใดและมีสำเหญมาจากปัจจัยใดเพียงใด

สำหรับปัจจัยต่าง ๆ นั้นในที่นี้จะศึกษาเป็น 4 ส่วนดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคมในที่นี้ประกอบด้วย ระดับการศึกษา , รายได้ และรวมถึงอายุหรือวัยด้วย ¹
2. ปัจจัยทางด้านสภาพภาพทางเพศ ประกอบด้วย ทัศนคติต่อสตรีและเพศสำนึก
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น ความคิดทางการเมืองและประเภทของผู้นำที่ยอมรับ
4. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสาร เช่น แหล่งสาร , ข่าวสาร , ช่องทาง , ผลกระทบ , ความเชื่อถือต่อแหล่งสาร , และลักษณะการไหลเวียนของข่าวสาร

ปัจจัยทั้ง 4 ส่วนนี้ จะใช้มาตรฐานวัดแบบเดียวกัน โดยอาศัยการทำให้ทันสมัยเป็นเกณฑ์โดยเฉพาะสำหรับตัวแปรที่เป็นความคิดเห็น มาตรฐานดังกล่าวจะแบ่งเป็น 3 ระดับ ตั้งแต่ลักษณะแบบเก่า (Traditional) จนถึงลักษณะแบบทันสมัย ดังปรากฏในมาตรฐานวัดของสภาพภาพของสตรีในบทที่ผ้จนามมา เช่นเดียวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งเริ่มจากมาตรฐานวัดที่เน้นอำนาจนิยมไปจนถึงคุณธรรมนิยม และกระบวนการสื่อสารที่เริ่มจากการสื่อสารแบบแคบ ๆ ไปจนถึงการสื่อสารที่ซับซ้อน ที่มีเครื่องมือและสิ่งผลกระทบต่อวงกว้าง

¹ การเลือกตัวแปรดังกล่าว เป็นเหตุผลเพื่อการคำนวณตามมาตรฐานวัดในแบบจำลองทางสถิติที่ใช้ในบทนี้

โดยประการสำคัญก็คือว่าปัจจัยทั้งหมดจะเริ่มจากความเป็นอตัววิสัย ไปสู่ทวิสัยมากขึ้น (ลักษณะของมาตรวัดดังกล่าว ปรากฏในบทที่ผ่าน ๆ มาแล้วรวมทั้งแบบสอบถามในภาคผนวก)

การพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ว่ามีส่วนสัมพันธ์อย่างไรกับอิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจวิสัยของผู้ว่าในชุมชนนั้นจะอาศัยหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1. การพิจารณาปัจจัยทั้ง 4 ประการไปพร้อมกัน (โดยอาศัย method of enter)
2. จะพิจารณาทีละตัวแปรของปัจจัยทั้ง 4 ประการ (โดยอาศัย method of forward)
3. พิจารณาเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการสื่อสาร และการสื่อสารทางการเมืองเท่านั้น (โดยอาศัย method of test)

สำหรับวิธีการแบบอื่น ๆ เช่น การถอยกลับ (back ward) หรือการทำทีละขั้นตอน (Stepwise) เป็นต้น พบว่าสิ่งผลกระทบที่อ่อนเกินกว่าจะศึกษาได้

1. พิจารณาปัจจัยทั้ง 4 ประการพร้อมกัน

ปัจจัยทั้ง 4 ประการประกอบด้วย 13 ตัวแปรอิสระว่าจะส่งผลกระทบต่ออิทธิพลในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระทั้ง 13 ตัวนี้เป็นเงื่อนไขที่ถูกพิจารณาพร้อมกันที่กระทำต่อตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจวิสัย อย่างไรก็ตามแม้จะถูกพิจารณาพร้อม ๆ กัน แต่ลักษณะต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจสังคม , สถานภาพทางเพศ , ทัศนคติการเมือง , และกระบวนการทางการเมืองการสื่อสาร ก็ไม่ได้มีความสำคัญที่เท่าเทียมกันต่ออิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจวิสัยของผู้ว่า ลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ จึงเรียงตามลำดับได้ดังนี้

1. ระดับการศึกษา
2. ความคิดทางการเมือง
3. ผลกระทบของข่าวลือ
4. ทัศนคติต่อสตรี
5. ระบบหรือลักษณะการไหลเวียนของข่าวลือ
6. อายุหรือวัย

7. ความเชื่อถือในแหล่งสาร
8. ประเภทของข่าวสาร
9. เพศสำนึก
10. ผู้นำความคิด
11. ช่องทางการสื่อสาร
12. แหล่งสาร
13. รายได้

แม้ความสำคัญของตัวแปรทั้ง 13 ตัวนี้ จะปรากฏค่อนข้างชัดเจนเฉพาะในอันดับต้น ๆ เช่น ระดับการศึกษา , แนวความคิดทางการเมือง และผลกระทบจากข่าวสารซึ่งเป็นตัวการสำคัญต่อผู้นำชุมชน (ซึ่งมีสตรีเป็นผู้นำ) ที่ผลักดันให้ยอมรับอิทธิพลในลักษณะหนึ่ง ๆ โดยมีผลต่อการตัดสินใจวิจัยในปัญหาต่าง ๆ ของผู้นำชุมชนแต่ก็ไม่สามารถจะจุดรั้งให้ตัวแปรอื่น ๆ มีน้ำหนักมากขึ้นได้ทั้งหมดเพราะปัจจัยทั้ง 4 ส่วน (13 ตัวแปร) ที่เป็นตัวการต่อความเชื่อถือของผู้นำในการยอมรับอิทธิพลแบบต่าง ๆ (ที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้นำ) นั้น มีความสัมพันธ์กันในระดับกลางค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ ชุดของตัวแปรอิสระทั้ง 13 ตัวแปรมีประสิทธิภาพในการอธิบายความสัมพันธ์ที่มีต่ออิทธิพลในการตัดสินใจวิจัยได้เพียงร้อยละ 10 ของความแปรปรวนรวม หากยิ่งพิจารณาตัวแปรทั้ง 13 ตัวแปรจากปัจจัยทั้งสี่ประการ โดยมีผลกระทบร่วมกัน ก็ยิ่งจะไม่สามารถทำให้การอธิบายอิทธิพลได้สูงขึ้นเลย เนื่องจากขั้นของความเป็นอิสระลดลงจึงสามารถอธิบายการเกิดอิทธิพลเพื่อการตัดสินใจวิจัยของผู้นำชุมชนได้เพียงร้อยละ 2.4 จากความแปรปรวนรวม โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานสูงพอประมาณ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าการเพิ่มแต่ละตัวแปรอิสระจากปัจจัยทั้ง 4 ประการจะเข้าไปนั้น สามารถเพิ่มการอธิบายสาเหตุของอิทธิพลในการตัดสินใจของผู้นำชุมชนได้เฉลี่ยเพียงร้อยละ 4 ของความแปรปรวนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างอิทธิพลในการตัดสินใจวิจัยกับปัจจัยทั้ง 4 นั้นอยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ แม้จะพิจารณาตัวแปรอิสระจากปัจจัยทั้ง 4 เพิ่มขึ้นเท่าใด ก็ไม่สามารถที่จะอธิบายอิทธิพลในการตัดสินใจวิจัยได้เลย เนื่องจากไม่สามารถสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นได้กับปัจจัยทั้ง 4 ประการดังกล่าว (ดูตารางที่ 5.1) แม้ว่าตัวแปรอิสระในอันดับต้น ๆ เช่น ระดับการศึกษาหรือความคิดทางการเมืองจะให้ผลสำคัญต่อสมการเชิงเส้นพอได้เมื่อเทียบกับตัวแปรอื่น ๆ แต่ก็ไม่สามารถจุดรั้งตัวแปรที่เหลือให้อยู่ในเขตนัยสำคัญได้ทั้งหมดจึงส่งผลให้ไม่สามารถสร้างสมการเชิงเส้นบนตัวแปร

ทั้ง 4 ปัจจัยได้พร้อมกัน (ดูตารางที่ 5.2) อย่างไรก็ตามทั้ง ๆ ที่ระดับการศึกษา และความคิดทางการเมือง อยู่ในเกณฑ์สำคัญของสมการ เส้นโค้งดังกล่าว แต่ก็ยังมีระดับความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในระดับต่ำ เนื่องจากความคาดเคลื่อนมาตรฐาน เส้น (B) ของตัวแปรอิสระดังกล่าวมีค่าสูงมากเมื่อเทียบกับสัมประสิทธิ์ เส้นตรง (SEB) ของสมการที่มีตัวแปรตามนี้ (ดูตาราง 5.3) ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อหน่วยสำคัญ

กล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์ถึงตัวแปรอิสระจากปัจจัยทั้ง 4 ประการ คือ สถานภาพทางเศรษฐกิจ , สถานภาพทางสตรี , โลกทัศน์ทางการเมือง และกระบวนการสื่อสาร ไม่สามารถที่จะอธิบายอิทธิพลในการตัดสินใจของผู้เข้าร่วมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ (ภายใต้ชุมชนที่มีสตรีเป็นผู้นำ) ได้หากพิจารณาทุกตัวแปรในทุกปัจจัยดังกล่าวพร้อม ๆ กัน

ตารางที่ 5.1

การถดถอยของตัวแปรพหุเพื่อพิจารณาพร้อมกัน

multiple R	.32	R ² Chng	.04	ANOVA						
R ²	.10	F Chng	.63	SOURCE	df	SS	MS	F	Sig	F
adj R ²	.02	sig F Chng	.80	Regression	13	10.09	.78	1.32	.21	
Std. error	.77			Residual	154	90.48	.59			

ตารางที่ 5.2

ลำดับความสำคัญของตัวแปรพหุเมื่อพิจารณาพร้อมกัน

Step	mult R	R ²	adj R ²	Feg	Sig F	R ² chng	Fchng	Sig chng	Beta	in Corr
1. การศึกษา	.18	.03	.03	5.41	.02	.03	5.41	.02	.18	.18
2. ความคิด	.25	.06	.05	5.28	.01	.03	5.01	.03	-.17	-.17
3. ผลกระทบ									-.10	-.09
4. ทัศนคติต่อสตรี									.003	.001
5. ระบบสื่อสาร									-.03	-.01
6. อายุ									.001	.04
7. ความน่าเชื่อถือ									-.00	.04
8. ข่าวสาร									.07	.12
9. เพศสำนึก									-.10	-.14
10. ผู้นำ									-.05	-.07
11. ช่องทาง									.12	.11
12. แหล่งสาร									.03	.11
13. รายได้	.32	.10	.02	1.32	.21	.04	.63	.81	-.03	.07

ตารางที่ 5.3

ตัวแปรในสมการเชิงเส้นเมื่อพิจารณาพร้อมกัน

ตัวแปร	B	SEB	Corr	Part Corr	Partial Corr	Tolerance	T	sig T
1.การศึกษา	.27	.15	.18	.14	.14	.71	1.79	.07
2.ความคิด	-.11	.07	-.17	-.12	-.13	.83	-1.58	.12
3.ผลกระทบ	-.13	.11	-.09	-.09	-.09	.90	-1.14	.26
4.ทัศนคติ ต่อ สื่อ	.04	.06	.01	.05	.05	.89	.67	.50
5.ระบบสื่อ สาร	-.01	.11	-.01	-.01	-.01	.91	-.10	.92
6.อายุ	.00	.01	.04	.01	.01	.92	.17	.86
7.ความน่า เชื่อถือ	-.01	.07	.04	-.01	-.01	.92	-.18	.86
8.ข่าวสาร	.05	.08	.12	.05	.06	.80	.69	.49
9.เพศสื่อ	-.06	.05	-.14	-.09	-.09	.81	-1.13	.26
10.ผู้นำ	-.04	.05	-.07	.05	-.06	.88	-.71	.48
11.ช่องทาง	.09	.07	.11	.11	.11	.82	1.43	.15
12.แหล่งสาร	.02	.07	.11	.03	.02	.72	.35	.72
13.รายได้	-.02	.06	.07	-.02	-.02	.67	-.28	.78
ค่าคงที่	2.55	.52					4.93	.00

2. การพิจารณาที่ละตัวแปรจากปัจจัยทั้ง 4 ประการ

จากหัวข้อที่ผ่านมาทำให้ทราบว่า การพิจารณาเงื่อนไขของปัจจัยทั้ง 4 ประการอย่างพร้อม ๆ กันนั้นไม่สามารถอธิบายอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้หน้าในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ดังนั้น หากพิจารณาแต่ละตัวแปรจากปัจจัยทั้ง 4 ประการทีละครั้งตามลำดับความสำคัญของตัวแปร (ทราบได้จากนัยสำคัญที่คำนวณได้) แล้ว ก็จะสามารถละกัดตัวแปรที่ต้องการได้จำนวนหนึ่ง พร้อมทั้งขจัดตัวแปรที่มีอิทธิพลน้อยลงจนไม่มีนัยสำคัญออกไปได้

จากผลการวิจัยในหัวข้อที่แล้ว (ดูตาราง 5.3) ทำให้ทราบในขั้นต้นว่า ในบรรดาชุดตัวแปรอิสระทั้ง 13 ตัวแปร จะมีเพียง 2 ตัวแปรจาก 2 ปัจจัยที่ยังคงมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม เมื่อขจัดตัวแปรอิสระที่เหลือออกไป ลำดับความสำคัญของตัวแปรดังกล่าว คือ

1. ระดับการศึกษา จากปัจจัยเศรษฐกิจสังคม
- และ
2. ความคิดทางการเมือง จากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

ดังนั้นตัวแปรการศึกษาและความคิดทางการเมืองของผู้เข้าชมเท่านั้นที่มีนัยสำคัญพอที่จะส่งผลต่ออิทธิพลในการตัดสินใจของผู้หน้าได้ กล่าวคือ อิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจของผู้เข้าชมในชุมชนที่มีสตรีเป็นผู้หน้าจะอยู่ในรูปแบบใดตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับทันสมัยนั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาและความคิดทางการเมืองของผู้เข้าชมนั่นเอง

ในรายละเอียดแล้ว แม้ว่าอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้หน้าต่อสถานการณ์จะขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาที่จริง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลต่อการตัดสินใจกับระดับการศึกษาของผู้หน้าโดยเฉพาะเมื่อไม่ได้พิจารณาตัวแปรอิสระอื่นร่วม ก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์ที่สูงมาก ยิ่งกว่านั้นระดับการศึกษาสามารถอธิบายอิทธิพลต่อการตัดสินใจในร้อยละที่ไม่สูงนัก ในขณะที่ให้ความคลาดเคลื่อนสูงพอสมควร แม้ว่าตัวแปรการศึกษาจะมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตามในเรื่องอิทธิพลต่อการตัดสินใจก็ตาม (ดูตาราง 5.4) ดังสมการ

$$\text{INFL} = 2 + 0.3 \text{ EDU} + \text{err}$$

ถ้า INFL : อิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจของผู้หน้าในสถานการณ์ใด ๆ

EDU : ระดับการศึกษาของผู้หน้า

err : ความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

และถ้ามาตรการส่วนมีค่าระหว่าง 1 หน่วย ถึง 3 หน่วยแล้วก็จะทำให้เห็นว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีน้อยมาก คือไม่เกิน 0.1 หน่วย (นอกจากนี้ค่าความคลาดเคลื่อนไม่ใช้ตัวแปรเหตุที่แท้จริง) จึงอาจประมาณการว่าไม่มีความคลาดเคลื่อนได้

$$\text{INFL} = 2 + 0.3 \text{ EDU}$$

$$\text{ดังนั้น } 2 \leq \text{INFL} \leq 2.9$$

นั่นแสดงให้เห็นว่า ยิ่งระดับการศึกษาของผู้ชายสูงมากขึ้น ก็จะยิ่งยอมรับอิทธิพลที่ทันสมัยมากขึ้นด้วยโดยอิทธิพลดังกล่าวมีผลกระทบต่อการค้าเงินการตัดสินใจของผู้ชายอย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมจากสมการแล้วการศึกษาไม่ว่าในระดับใดก็ตาม อิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ชายจะอยู่ในระดับที่ค่อนข้างทันสมัยเสมอ² ซึ่งค่าดังกล่าวจะแตกต่างกันเล็กน้อยในรายละเอียดดังได้กล่าวมาข้างต้น (ดูตาราง 5.5)

หากพิจารณาตัวแปรอิสระอื่นด้วยแล้ว จะพบว่าตัวแปรความคิดทางการเมืองจะมีความสำคัญรองลงมา ทั้งนี้เพราะว่าระดับความคิดทางการเมืองให้ความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตามสูงมากเมื่อเทียบกับตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่เหลือ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในเขตนัยสำคัญ ซึ่งแม้ว่าจะมีความแปรปรวนเนื่องจากความคลาดเคลื่อนสูง เมื่อเทียบกับความแปรปรวนรวมก็ตาม (ดูตาราง 5.6)

ดังนั้นในการพิจารณาความคิดทางการเมืองเป็นตัวแปรอิสระร่วมกับระดับการศึกษาแล้วจะให้ความสัมพันธ์เชิงเส้นได้ ทั้งนี้เพราะแม้จะมีการเพิ่มตัวแปรความคิดทางการเมือง

² เช่น ระดับการศึกษามีส่วนกำหนดเหตุผลในการเปิดรับสื่อ ดูใน วันทนา ช่างวณิชวงศ์, การเปิดรับสื่อมวลชนทางด้านทหารและโภชนาการ : ศึกษาความสัมพันธ์การเปิดรับข่าวสารของแม่ที่นำบุตรมารับบริการจากแผนกมารเวชศาสตร์ของโรงพยาบาลรามารับดี โรงพยาบาลเทคโนโลยีและศูนย์บริการสาธารณสุข 2 (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2525) และพบว่าการศึกษากำหนดโครงสร้างแห่งความทันสมัยรวมทั้งในแง่การตัดสินใจด้วย อ่านใน Andreas M. Kazamias , Education and The Quest for Modernity in Turkey (Chicago : University of Chicago Press, 1966)

เข้าไปในสัมภาษก็ยังคงมีความสัมพันธ์ที่สามารถอธิบายได้ระหว่างตัวแปรตามและชุดของตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว (ดูตาราง 5.7) โดยที่ตัวแปรความคิดทางการเมืองนั้น มีศักยภาพในการเป็นเงื่อนไขของตัวแปรตามเกือบพอ ๆ กับระดับการศึกษา เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระทั้ง 2 ในสัมภาษ (ดูตาราง 5.8)

$$\text{INFL} = 2.33 + 0.29 \text{ EDU} - 0.14 \text{ THOUG} + \text{err}$$

หากไม่พิจารณาค่าความคลาดเคลื่อน เนื่องจากไม่ใช่ตัวแปรเหตุแล้ว

$$2.48 \leq \text{INFL} \leq 2.78$$

และ
$$\text{INFL} = 2.33 + 0.29 \text{ EDU} - 0.14 \text{ THOUG}^3$$

เมื่อ THOUG: ความคิดทางการเมือง

จากสัมภาษแสดงให้เห็นว่า แม้การศึกษา และความคิดทางการเมืองจะมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้นำก็ตาม แต่เป็นความสัมพันธ์ในระดับอ่อน ทั้งนี้สังเกตได้จากความชัน (สัมประสิทธิ์ของตัวแปร), ค่าสหสัมพันธ์รวม, สหสัมพันธ์บางส่วน สหสัมพันธ์ส่วนย่อย, และค่าความทนเป็นต้น ดังนั้น ถึงแม้ว่าตัวแปรอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้นำจะอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระทั้งสอง กล่าวคือ ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะทำให้ผู้นำเชื่อในอิทธิพลที่ทันสมัยและกลับกัน ในขณะที่ยิ่งมีความคิดทางการเมืองที่ทันสมัย ผู้นำกลับยิ่งจะเชื่ออิทธิพลในรูปแบบเก่า ๆ และกลับกันผู้นำที่เป็นเผด็จการกลับปฏิบัติตนตามอิทธิพลที่มีลักษณะที่ทันสมัยมากกว่า อย่างไรก็ตามโดยการพิจารณาหายาบ ๆ แล้ว ไม่ว่าจะการศึกษาหรือความคิดทางการเมืองแบบใด ผู้นำจะมีแนวโน้มในการยอมรับอิทธิพลที่ทันสมัยมากกว่าในการตัดสินใจ

³ ถ้า INFL มีค่าสูงสุดเป็น 3 โดยการการคำนวณ INFL ได้ค่าสูงสุดเป็น 2.78 ค่าความคลาดเคลื่อนจะมีค่าเป็น 0.22 เพราะ

$$\text{INFL} = 2.11 + 0.29 \text{ EDU} - 0.14 \text{ THOUG}$$

แล้ว $2.26 \leq \text{INFL} \leq 2.56$ การที่ผลลัพธ์ต่างกันน้อยมาก แสดงว่าชุมชนที่มีสูตรเป็นผู้นำในภูมิภาคต่าง ๆ มีลักษณะใกล้เคียงกันหรือไม่ต่างกันมาก ทั้งนี้เนื่องจากความเป็นเอกภาพของเอกรัฐในประเทศไทย ผลสรุปดังกล่าวดูในบทที่ 6 ประกอบ

(เนื่องจากว่าการศึกษาและความคิดที่แตกต่างกันมีผลเพียงทำให้อิทธิพลคงอยู่ในระดับสูง จาก 2.48 ถึง 2.78 ดังที่ได้บอกเหตุผลในตอนต้น)

การที่อิทธิพลซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจมีแนวโน้มจะเป็นอิทธิพลที่อยู่ในรูปแบบของความทันสมัย ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่า ชุมชนไทยโดยพื้นฐานจะมีแนวโน้มในการยอมรับสิ่งทันสมัยอยู่บ้างแล้ว (สังเกตจากค่าคงที่ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานมีค่ามาก แม้จะไม่มีตัวแปรอิสระอื่นใดอยู่เลย) ดังนั้นแม้จะมีปัจจัยอื่นเข้ามา ก็จะมีผลกระทบกระเทียบต่ออิทธิพลในการตัดสินใจที่ทันสมัยไม่มากนัก และยิ่งอธิบายด้วยตัวแปรอิสระที่มากขึ้นจาก 1 เป็น 2 ตัวแปรตัวที่ได้ศึกษาข้างต้นแล้วจะพบว่า จะยิ่งมีผลเสียในการกำหนดค่าตัวแปรได้แคบขึ้น นั้นหมายถึงการกำหนดด้วยตัวแปรการศึกษาและความคิดทางการเมือง จะชี้เฉพาะแบบของอิทธิพลต่อการตัดสินใจได้ในวงจำกัด นอกเหนือจาก 2 แบบอิสระนี้แล้ว การอธิบายตัวแปรตามด้วยเงื่อนไขอื่น ๆ ไม่อาจจะยอมรับได้ เนื่องจากขาดนัยสำคัญ (ดูตาราง 5.9) เพราะฉะนั้น ในการเข้าสู่ชุมชนเพื่อการสื่อสารพัฒนาการแล้ว จะพบว่า ผู้นำชุมชนของไทยนั้นมีศักยภาพในการยอมรับอิทธิพลต่อการตัดสินใจแบบทันสมัยในระดับหนึ่งอยู่แล้ว โดยเฉพาะผู้นำที่มีการศึกษาระดับสูง นำสังเกตว่า ผู้นำที่พึงเสี่ยงคนรอบข้างมากกว่าการใช้เหตุผล มักจะเป็นผู้นำที่มีความคิดไปในทางเผด็จการ ยิ่งกว่านั้นปัจจัยของกระบวนการสื่อสารและสถานการณ์ทางเพศก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่ออิทธิพลในการตัดสินใจของผู้นำเลย (ตามความสัมพันธ์เชิงเส้น) ไม่ว่าในตัวแปรอิสระใด ๆ จากปัจจัยดังกล่าว

ตาราง 5.4

การถดถอยของตัวแปรพหุเมื่อพิจารณาเฉพาะระดับการศึกษา

Mult R	.18	R ²	chn	.03	ANOVA						
	R ²	.03	F	chn	5.41	SOURCE	df	SS	MS	F	sig F
adj R ²	.03	Sig F	chn	.02	Regnessi	1	3.18	3.18	5.41	.02	
Std. error	.77				Residual	166	97.40	.59			

ตาราง 5.5

ตัวแปรในสมการเชิงเส้นเมื่อพิจารณาเฉพาะระดับการศึกษา

ตัวแปร	B	SEB	corr	Part	Corr	Partial	Corr	Tolerance	T	Sig T
การศึกษา	.29	.13	.18	.18		.18		1.00	2.33	.02
ค่าคงที่	2.01	.16	-	-		-		-	12.36	.00

ตาราง 5.6

ตัวแปรที่ไม่ได้อยู่ในสมการ เมื่อพิจารณาเฉพาะระดับการศึกษา

ตัวแปร	Beta in	Partial	Tolerance	Min Toler	T	sig T
อายุ	.03	.03	.99	1.00	.43	.67
รายได้	-.01	-.01	.80	.80	-.10	.92
ความคิด	-.17	-.17	1.00	1.00	-2.24	.03
ระบบสื่อสาร	-.02	-.02	.99	.99	-.25	.80
ผู้นำ	-.08	-.08	.99	.99	-1.08	.28
ผลกระทบ	-.09	-.10	1.00	1.00	-1.23	.22
ข่าวสาร	.10	.10	.97	.97	1.24	.22
แหล่งสาร	.06	.06	.92	.92	.78	.44
ความน่าเชื่อถือ	.01	.01	.96	.96	.08	.94
เพศสำนัก	-.15	-.15	1.00	1.00	-1.91	.06
ทัศนคติต่อสตรี	.02	.02	1.00	1.00	.27	.79
ช่องทาง	.09	.09	.97	.97	1.11	.27

ตารางที่ 5.7

การถดถอยของตัวแปรพหุเมื่อเพิ่มการพิจารณาความคิดทางการเมือง

Mult R	.25	R ² chng	.03	ANOVA						
R ²	.06	F chng	5.01	SOURCE	df	SS	MS	F	sig F	
adj R ²	.05	sig F chng	.03	Regression	2	6.05	3.02	5.28	.01	
Std error	.76			Residual	165	94.52	0.57			

ตารางที่ 5.8

ตัวแปรในสมการ เมื่อเพิ่มการพิจารณาความคิดทางการเมือง

ตัวแปร	B	SEB	Corr Part	Corr Partial	Corr Tolerance	T	Sig T
การศึกษา	.29	.12	.18	.17	.18	2.31	.02
ความคิดการเมือง	-.14	.06	-.17	-.17	-.17	-2.24	.03
ค่าคงที่	2.33	.22				10.78	.00

ตารางที่ 5.9

ตัวแปรที่ไม่ได้อยู่ในสมการ เมื่อเพิ่มการพิจารณาความคิดการเมือง

ตัวแปร	Beta in	Partial	Tolerance	Min Toler	T	Sig T
อายุ	.01	.01	.98	.98	.14	.89
รายได้	-.04	-.03	.77	.78	-.44	.66
ระบบสื่อสาร	-.03	-.03	.99	.99	-.35	.73
ผู้นำ	-.08	-.08	.99	.99	-1.00	.32
ผลกระทบ	-.10	-.10	1.00	1.00	-1.35	.18
ข่าวสาร	.09	.09	.97	.97	1.16	.25
แหล่งสาร	.03	.03	.88	.88	.33	.74
ความน่าเชื่อถือ	-.01	-.01	.95	.95	-.11	.91
เพศสำนัก	-.11	-.11	.95	.95	-1.47	.14
ทัศนคติต่อสตรี	.03	.03	.99	.99	.42	.68
ช่องทาง	.06	.07	.96	.96	.84	.40

3. การพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารและการสื่อสารทางการเมือง

จากหัวข้อที่ผ่านมา จะพบว่าในชุมชนที่มีสตรีเป็นผู้นำนั้น อิทธิพลต่อการตัดสินใจต่อผู้นำนั้น ถูกกำหนดเงื่อนไขโดยระดับการศึกษาและแนวความคิดการเมือง ในส่วนตัวแปรที่เหลือจากปัจจัยทั้ง 4 ประการนั้น ได้แก่ ผลกระทบจากข่าวลือ , ที่คณะต่อสตรี , ลักษณะการไหลเวียนของข่าวลือ , ภัย , ความเชื่อถือในแหล่งลือ , ประเภทของข่าวลือ , เพศสำนึก , ผู้นำความคิด , ช่องทางการสื่อสาร , แหล่งลือ และรายได้ ตามลำดับความสำคัญ ไม่ได้มีส่วนสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้นำ อาจเป็นไปได้ที่ว่าการพิจารณาตัวแปรอิสระจากหลายปัจจัยในครั้งหนึ่งนั้น มีผลกระทบกระเทือนต่อบางปัจจัยได้ โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร (และ)ทางการเมือง ซึ่งจะได้ตรวจสอบเฉพาะปัจจัยทั้งสองที่ละปัจจัย กล่าวคือ จะตรวจสอบเฉพาะตัวแปรตามหรืออิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจของผู้นำกับข่าวลือ , จากแหล่งลือ , ที่เชื่อถือได้ , และผ่านช่องทางการสื่อสาร โดยทางความสัมพันธ์เรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้ ช่องทางการสื่อสาร , แหล่งลือ , ความน่าเชื่อถือของแหล่งลือ , และข่าวลือ รวมทั้งได้ตรวจสอบตัวแปรตามกับการสื่อสารทางการเมือง ได้แก่ สมฤทธิ์ผล , ที่ผู้นำท้องที่ , ได้ผ่านลือไปยังระบบการสื่อสาร เพื่อให้บรรลุไปสู่เป้าหมายหรือผลประโยชน์ของท้องถิ่น ซึ่งอาจรวมถึงของสมาชิกในสภาตำบลด้วย โดยเฉพาะต่อโครงการการดำเนินงานในชนบท (กลย.) ได้พบความสัมพันธ์เรียงตามลำดับดังนี้ สมฤทธิ์ผล , ระบบการสื่อสาร , และผู้นำท้องที่⁴ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่าง

⁴ โครงการ กลย. สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการทางการเมืองในท้องที่ได้เป็นอย่างดี การที่โครงการใดโครงการหนึ่งจะออกมาเป็นนโยบายของสภาตำบลนั้น โดยทั่วไปเกิดขึ้นจากพลัง 3 ฝ่าย คือ รัฐบาล (ทั้งฝ่ายการเมืองและข้าราชการ) สภาตำบล (ทั้งฝ่ายกำนันและฝ่ายบ้าน) และประชาชน ดังนั้น โครงการ กลย. มักมีความขัดแย้งโดยธรรมชาติอันเนื่องมาจากกลุ่มทั้งสาม นอกเหนือจากการที่โครงการนี้ผูกพันอยู่กับเรื่องงบประมาณและผลประโยชน์ของแต่ละท้องที่ ส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนมักไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ เมื่อถูกซักไซร์มากขึ้น มักจะได้คำตอบดังที่กล่าวข้างต้น ทั้งนี้เพราะไม่มีโครงการใดในระดับท้องที่ ที่ผู้นำท้องที่ที่ควบคุม งบประมาณโครงการด้วยตนเองมีมูลค่าสูงเช่นนี้ ทั้งยังเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล

อิทธิพลต่อการตัดสินใจจัดซื้อของผู้ว่าต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องเฉพาะกระบวนการก่อสร้าง และการก่อสร้างทางการเมือง (กรณีโครงการ กลสข.) นั้น ไม่มีนัยสำคัญพอ (ดังตาราง 5.11 และ 5.12) ดังนั้น ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทั้ง 2 ชุดจึงไม่ใช่เงื่อนไขของความสัมพันธ์ แม้ได้พิจารณาแยกไว้ต่างหากจากหัวข้อที่ผ่านมาแล้วก็ตาม

ตารางที่ 5.10

การถดถอยของตัวแปรพหุเฉพาะกระบวนการก่อสร้าง

SOURCE	df	SS	R ² chng	F	Sig
กระบวนการก่อสร้าง	4	3.33	.03	1.39	.24
Regression	4	3.33		1.39	.24
Residual	163	97.24			
รวม	167	100.57			

ตารางที่ 5.11

การถดถอยของตัวแปรพหุเฉพาะการก่อสร้างการเมือง

SOURCE	df	SS	R ²	F	Sig
การก่อสร้างการเมือง	3	1.12	.01	.61	.61
Regression	3	1.12		.61	.61
Residual	164	99.45			
รวม	167	100.57			

กล่าวโดยสรุป ในการศึกษาและค้นหาเงื่อนไข ไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ สถานภาพทางเพศ , ความเกี่ยวข้องกับการเมือง , และกระบวนการสื่อสาร ที่มีต่อ อิทธิพลในการตัดสินใจของชาวชนบทภายใต้ชุมชนที่มีสตรีเป็นผู้นำนั้น พบว่าสามารถ กำหนดเงื่อนไขได้จากตัวแปรอิสระในเรื่องการศึกษา จากปัจจัยเศรษฐกิจสังคม และตัวแปร อิสระในเรื่องความคิดทางการเมือง จากปัจจัยทัศนคติทางการเมืองเท่านั้น โดยระดับ การศึกษามีความสัมพันธ์กับอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ในเชิงการแปรปรวนตามกัน และ ความคิดทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลต่อการตัดสินใจในเชิงแปรปรวนตามกัน ⁵ ดังนั้น ผู้นำชุมชนภายใต้สตรีผู้นำที่มีการศึกษาสูง และเป็นผู้ที่นิยมในอำนาจ (ระบบอุปถัมภ์) มักที่จะยอมรับอิทธิพลที่ทันสมัย (เหตุผลนิยม) มาพิจารณาเพื่อประกอบการตัดสินใจ และ กลับกัน สำหรับผู้มีการศึกษาน้อย แต่ชื่นชอบการเมืองเพื่อส่วนรวม (คุณธรรมนิยม) แล้ว ย่อมที่จะปฏิบัติตามอิทธิพลแบบเก่า ๆ (สื่อประเพณี) มาพิจารณาเพื่อประกอบการตัดสินใจ ⁶ เสมอ

ดังนั้น ในการผลักดันผู้นำชุมชนชนบทไทยด้วยอิทธิพลแบบใด จะต้องคำนึงถึง ปัจจัยทางด้านระดับการศึกษาและความคิดทางการเมืองด้วย การค้นพบว่าการศึกษาคือ เป็นตัวผลักดันให้ผู้นำเป็นผู้ที่ตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เป็นเรื่องที่ค้นพบโดยทั่วไปทั้ง ในและต่างประเทศ แต่ความคิดทางการเมืองที่มีแนวโน้มไปในทางประชาธิปไตยนั้น

⁵ INFL & EDU/THOUG

⁶ แม้แต่ในเรื่องการเมืองโดยตรง เช่น การลงคะแนนเสียง ปรากฏว่า ราษฎรไทยไปลงคะแนนเสียงเพราะความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องไปโดยเฉพาะไปเพื่อ การร้องขอของเจ้าหน้าที่และพรรคพวกเพื่อนฝูง มากกว่าการไปเพื่อประสิทธิภาพ ทางการเมืองหรือเพื่อหวังการเปลี่ยนแปลง อุใน ค. จรูญ ลู่ภาพ และ รศ. ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว , พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงและการบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษาจากกรณีการเลือกตั้ง แทนตำแหน่งที่ว่างของจังหวัดบุรีรัมย์ 28 สิงหาคม 2526 (กทม : เจ้าพระยาการพิมพ์ , 2527) , น. 121

กลับไม่ได้ส่งเสริม การตัดสินใจฉับพลันที่มีเหตุผลมากขึ้นนั้น เป็นเรื่องที่น่าใคร่ครวญ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยนับร้อยปี หลังจากนั้นก็แนวความคิดนี้ระบอบเข้ามายังประเทศไทย และเข้มข้มขึ้นในการกล่อมเกลาสังคมระยะหลัง ไม่ใคร่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะ ประชาชนรับความรู้สึกถึงชีวิตประชาธิปไตยอย่างผิวเผิน ไม่ได้ล้มล้างความคิดเดิมอันเนื่องมาจากระบบอุปถัมภ์ ซึ่งทำให้การตัดสินใจของผู้เฒ่าชนบทไทยชอบที่จะเชื่อในบุคคลที่ตนเคารพมากกว่าที่จะไตร่ตรองถึงเหตุผลดังที่ปรากฏพบเห็นอยู่

สำหรับการตอบลัทธิฐานที่ 4 ที่ว่า "อิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจของบุคคลในการแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ จะมีลักษณะที่ทันสมัย หากชุมชนนั้นจะต้องประกอบด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม , ทัศนคติทางการเมือง , สถานภาพของสตรี , และกระบวนการสื่อสารที่มีลักษณะทันสมัยด้วย" นั้นเป็นความจริงเพียงบางส่วน นั้นแสดงให้เห็นว่าลัทธิฐานดังกล่าวถูกปฏิเสธ เพราะไม่เป็นความจริงที่ว่า อิทธิพลทางการเมืองการตัดสินใจของผู้เฒ่านั้น จะถูกกำหนดขึ้นด้วยเงื่อนไขหรือปัจจัยทั้ง 4 ประการ (13 ตัวแปรอิสระ) หากถูกกำหนดขึ้นด้วยตัวแปรอิสระเพียง 2 ตัวจาก 2 ปัจจัย ดังข้อสรุปใหม่ที่ว่า "อิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจของบุคคลในการแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ จะมีลักษณะที่ทันสมัย หากชุมชนนั้นจะต้องประกอบด้วยผู้ที่มีการศึกษาสูง ซึ่งมีความคิดในเชิงอำนาจนิยม"⁷

⁷ แม้แต่ผู้ที่มีการศึกษาในชั้นอุดมศึกษา ก็จะมีลักษณะอย่างงเดียวกัน คืออิงอยู่ชั้นปีที่สูงขึ้นไป ก็จะเป็นเผด็จการมากขึ้นด้วย ดูใน Thinapan Nakata, The Problems of Democracy in Thailand : A Study of political culture and sociatization of collage students (Bangkok : Praepittaya International, 1975) , chap. V